

Til:
Tannhelseutvalget
tannhelseutvalget@hod.dep.no

Innspill nr. 2 fra Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF) til Tannhelseutvalget, januar 2024

ThsF viser til sitt innspill av februar 2023, hvor vi blant annet ga Tannhelseutvalget en gjennomgang av dagens utdanning for tannhelsesekretærer og våre bekymringer for tannhelsesekretærens oppgaver i framtidens tannhelsetjeneste. I innspillet pekte vi på fordeling av oppgaver, ressursutnyttelse av personell og økonomi.

Tannhelseutvalget skal blant annet se hvordan "kostnader for tannhelsetjenester kan reduseres" og "hvordan oppnå effektiv bruk av de samlede personellressursene ved en utvidelse av det offentlige ansvaret".

ThsF ønsker med dette innspillet, å vise hvordan bruken av tannhelsesekretærenes kompetanse kan føre til en bedre ressursutnyttelse og oppgavefordeling i fremtidens tannhelsetjeneste.

For å slå fast først som sist: Tannhelsesekretærene ønsker ikke å være hverken tannlege, tannpleier eller tanntekniker. Vi vil kun være verdens beste tannhelsesekretærer!
Men for å kunne være det, må arbeidsgiver, tannlegene og de andre profesjonene la oss få være det.

Trenden i dagens tannhelsetjeneste, slik vi ser det og som våre medlemmer gir oss tilbakemelding på, er at tannhelsesekretærenes administrative oppgaver, assistanse ved stolen og medvirkning i teamarbeidet på klinikken svekkes. I stedet blir vi rydde og vaskehjelp, ikke bare knyttet til tannbehandling, men vi skal også innimellom pasienter og arbeid på sterilen, daglig vaske gulv og toaletter, samt tømme søppel, samtidig med at vi skal påse at hygiene- og smittevernet på klinikken ivaretas.

ThsF er dypt bekymret for fremtiden til vår profesjon. Vi opplever at færre og færre ungdommer velger tannhelsesekretæruddanning. Dette tror vi har en direkte sammenheng med at elevene er for unge når de skal velge yrkesutdanning, mange elever opplyser at de "bare havnet her". Og når de "bare havnet der" og blir utplassert for praksis på tannklinikkene, får de ikke delta aktivt i pasientbehandlingen eller ta del i hele spekteret av arbeidsoppgaver som må gjøres for at hver dag og hver uke blir en kostnadseffektiv, behandlingseffektiv og pasientvennlig tannhelsetjeneste.

ThsF gjennomførte i juni 2023 en enkel liten undersøkelse om tannhelsesekretæruddanningen. Vi rettet noen konkrete spørsmål til lærerne ved de 11 videregående skolene i Norge som tilbød utdanningen, hvor vi blant annet spurte om hvor mange elever var det på årets kull (2022-2023), hvor mange fikk autorisasjon og hvor mange skal jobbe som tannhelsesekretærer. I tillegg spurte vi om lærerne kjente til om noen skulle gå videre med påbygg og høyere utdanning.

Resultatet ble som følger:

- Kun 5 av 11 skoler hadde elever på ordinært Vg3 løp og totalt var det 55 elever i hele Norge!
- Av de 55 elevene var det 45 som besto eksamen og fikk autorisasjon.
- KUN 11 av elevene hadde opplyst at de skulle ut i jobb som tannhelsesekretær.
- Alle 5 skoler opplyser om at de fleste andre elevene skal gå videre med påbygg og så høyere utdanning.

Det blir tilbudt voksenopplæring i flere fylker og 72 elever var knyttet til dette. ThsF er glad for at ufaglærte i tannhelsesekretærstillinger tar utdanning og blir autoriserte, men vi rekrutterer ikke ungdommen til vår utdanning.

Med bekymringene vi har pekt på over som bakteppe, vil vi også si at heldigvis finnes det foreløpig mange gode tannhelsesekretærer i arbeid i både offentlig og privat tannhelsetjeneste og 7 av dem utgjør ThsFs sentralstyre. I begynnelsen av desember 2023 var sentralstyret samlet og tannhelsesekretærenes arbeidsoppgaver og ansvar og med det oppgavefordeling i fremtidens tannhelsetjeneste ble viet en hel dag.

Tannhelsesekretærene har omfattende kompetansekrav i utdanningen og tannhelsetjenesten bør i fremtiden utnytte disse langt bedre for å få rekruttert flere til tannhelsesekretæryrket. Det må legges til at ThsF ikke er fornøyd med utdanningen slik den er i dag, men mener likevel at det grunnlaget som er der bør utnyttes mye bedre, slik at vi i kan bidra til en kostnadseffektiv tannhelsetjeneste. I læreplan for tannhelsesekretærer er det satt opp 3 kjerneelementer for tannhelsesekretæryrket. Dette er: 1_ Smittevern, assistanse og administrasjon, 2_ Tenner, munnhule og sykdomslære, 3_ Pasientmottak. Det er tre tverrfaglige temaer; 1_ Folkehelse og livsmestring, 2_ Demokrati og medborgerskap, 3_ Bærekraftig utvikling. I tillegg kommer de faglige kompetansemålene i utdannelsen og erfaringene fra våre sentralstyremedlemmer og andre medlemmer. Arbeidsoppgaver og oppgavefordeling som er skissert under bygger på dette og ThsF mener at denne kompetansen må utnyttes langt bedre i tannhelsetjenesten.

Tannhelsesekretæren skal ha hovedansvaret for hygiene- og smittevernarbeidet. Det innebærer at tannhelsesekretæren skal sikre at hele tannklinikken er smittefri. Alt av instrumenter og utstyr skal desinfiseres og steriliseres etter gjeldende regler og forskrifter. Alle berøringspunkter og flater, fra inngangsdøra til den minste krok, skal til enhver tid være desinfisert.

I tillegg til å klargjøre behandlingsrommet før og etter pasientbehandling, så må assistering ved stolen få en renessanse. Det er håpløst for en tannhelsesekretær å være trygg på om rengjøringen av behandlingskontoret er optimalt, for vi vet ikke hvor og hva tannlegen har tatt i og berørt med urene hansker og instrumenter, når vi ikke er til stede under behandlingen og assisterer og da er den som finner frem instrumenter og forbruksmaterialer og gir tannlegen.

At tannlegen og tannhelsesekretæren utgjør et behandlingsteam og med det assistanse under behandling, innebærer at hver behandlingssesjon går fortere og hverdagen blir mer effektiv og flere pasienter kan ivaretas hver dag. Pasientsikkerheten og opplevelsen av trygghet for pasienten blir mye bedre, tannhelsesekretæren ser hele pasienten og har lært en del om psykologisk førstehjelp, tannlegen ser "bare" munnhulen under behandlingen.

Tannhelsesekretæren er førstelinjetjenesten på klinikken og er den pasienten møter i telefon, elektronisk kommunikasjon og på venterommet. Vi skal møte pasienter og pårørende med omsorg, og yte god service. Vi kan informere og svare pasienten om behandlingen, om utviklingen av sykdom i tenner og munnhule og konsekvensene slike sykdommer kan ha for fysisk og psykisk helse. Vi kan veilede pasienter om hvordan levevaner og kosthold henger sammen med og tann- og munnhelse og konsekvenser for tann- og munnhelsen ved bruk av tobakk, snus og rusmidler. Vi kan også litt om de vanligste legemidlers virkning og bivirkninger i munnen og kroppen.

Tannhelsesekretæren har god kjennskap til helsepersonelloven og pasient- og brukerrettighetsloven og kan informere pasientene om deres rettigheter. Vi kan ha kontakt med samarbeidspartnere og delta i det tverrfaglige samarbeidet.

Ett av kompetansemålene er å "ivarta pasienter med odontofobi og pasienter med traumer". Vi er i dag godt involvert i TOO-teamene på kompetansesentrene og i TOO-behandlerteamene ute på klinikkene. Men ThsF vil påstå at våre ressurser kan utnyttes enda bedre på dette feltet.

Helsepersonelloven § 5, Bruk av medhjelper, åpner for at behandler kan delegere oppgaver til annet personell hvis det er faglig forsvarlig, altså det kommer an på opplæring, kvalifikasjoner og oppfølging.

I nasjonal faglig retningslinje, Tannhelsetjenester til barn og unge 0-20 år, er tannhelsepersonell brukt 29 ganger, nettopp i den hensikt at også tannhelsesekretærer skal være naturlig del av behandlerteamet. Blant annet benytte MI (motiverende intervju) for å hjelpe pasienter med å endre uheldige tannhelsevaner, aktiv deltagelse i behandling av pasienter med tannbehandlingsangst og barn og unge med særlige behov, samt fluorlakkbehandling, er noen av områdene tannhelsesekretæren kan og bør bidra med for å frigjøre tid og ressurser for tannleger og tannpleiere til å ta seg av behandlingen.

Tannhelsesekretærene ute i klinikkhverdagen og ThsF har i årtider satt spørsmålsteget ved at klinikkdirift og klinikkledelse skal ligge til primært tannleger. Særlig den offentlige tannhelsetjenesten (DOT) har store utfordringer med rekruttering av tannleger. Dette fører til at de fleste fylkene sliter med å ivareta de lovpålagte oppgavene. Ved å bruke tannleger og tannpleiere til å lede klinikkene, får de mindre tid til pasientbehandling, da mye av arbeidstiden går med til administrative oppgaver. Ikke minst koster det tannhelsetjenesten store summer å bruke dyr tannlegetid til oppgaver tannhelsesekretæren, som tjener langt mindre, kan utføre.

ThsF mener derfor at tannhelsetjenesten må overlates til tannhelsesekretærene å lede tannklinikkene og ha hovedansvar for den daglige driften. Dette innebærer blant annet bemanningskabal, ferieavvikling og sykefraværregistrering. Innbetalinger, utestående, fakturabehandling og regnskap. Vareflyt og varebestilling. Kontakt mot samarbeidspartner, vaktmester etc. å gjennomføre risikovurderinger og følge opp avvik.

Fremtidens tannhelsetjeneste vil også ha et stort miljøansvar. Tannklinikkene skal arbeide i tråd med de til enhver tid gjeldende regler for helse, miljø og sikkerhet og håndtere materialer og kjemiske stoffer i tråd med forskrift for internkontroll. Riktig håndtering og sortering av avfall og biologisk og kjemisk materiale, må skje på en miljøbevisst og forsvarlig måte. Å være kritisk til og opptatt av produksjon, frakt og unødvendig forbruk av utstyr og materialer vil kreve mye av tannhelsetjenesten. Tannhelsesekretærene kan mye om dette, men mye er ennå i startfasen. Ved å overlate ansvaret for dette viktige feltet til tannhelsesekretærene, vil det bidra til en mer bærekraftig tannhelsetjeneste både økonomisk og ressursmessig.

Til sist, vi erfarer at arbeidsgivere, tannleger og andre profesjoner ikke vet hvilke kompetansekrav som ligger i tannhelsesekretærenes utdanning. Kanskje bruk av kompetansekartlegging bør gjennomføres, for synliggjøring og bevisstgjøring av tannhelsesekretærenes kompetanse?

ThsF ønsker Tannhelseutvalget lykke til videre i arbeidet.

Oslo 23.01.2024
Anne-Gro Årmo
Forbundsleder